SKATTENYTT

OFFICIELLT ORGAN FÖR TAXERINGSNÄMNDSORDFÖRANDENAS RIKSFÖRBUND

NR 8—9 1982

Inkomstskattereformen

Av departementsrådet Per Anclow

Inledning

Den 9 juni 1982 godtog riksdagen regeringens förslag till inkomstskattereform (prop 1981/82:197, SkU 1981/82:60, rskr 1981/82:391). De nya reglerna återfinns i följande författningar:

1. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt (SIL) — SFS 1982:416
2. lag om ikraftträdande av lagen (1982:416) om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt (ikraftträdandelagen) — SFS 1982:417
3. lag om ändring i lagen (1977:1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt — SFS 1982:418
4. lag om ändring i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall — SFS 1982:419
5. lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt (SjL) — SFS 1982:420
6. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) (KL) — SFS 1982:421
7. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272) — SFS 1982:422
8. lag om allmän löneavgift — SFS 1982:423
9. lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter — SFS 1982:424.

Reformen bygger på de förslag som redovisats i departementspromemorian (Ds B 1981:16) Reformerad inkomstbeskattning. Promemorian har remissbehandlats. Lagrådets yttrande har inhämtats över lagförslagen under p. 1 och 2.

I det följande redogörs för reformens närmare innebörd och då främst med utgångspunkt i hur reglerna skall verka när reformen är fullt genomförd, d v s vid 1986 års taxering. Reformen skall nämligen genomföras under en treårsperiod med början vid 1984 års taxering.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

Reformens allmänna utformning

Skattereformen berör i princip endast den statliga inkomstskatten för fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser för vilka beskattningen sker efter en progressiv skala. Den kommunala beskattningens regler ändras inte annat än i samband med vissa speciella avdragsförenklingar. För aktiebolag m fl som beskattas proportionellt ändras inte heller den statliga skatten.

Reformen har två väsentliga inslag. För det första sänks marginalskatterna kraftigt. Marginalskattesatsen i den statliga inkomstskatten kommer att uppgå till högst 20 % för huvuddelen av inkomsttagarna. För det andra begränsas det skattemässiga värdet av underskottsavdragen och då också till 20 % vid den statliga beskattningen. Vid 30 % kommunal skattesats motsvarar detta den uppställda 50-procentsnivån.

Marginalskattesänkningen innebär tekniskt sett inga särskilda komplikationer. Den avsedda begränsningen av underskottsavdragens skattemässiga värde uppnås automatiskt för alla inkomsttagare med inkomst — före underskottsavdrag — som inte når utöver nivån för 20 % statlig inkomstskatt. Endast i fråga om skattskyldiga med inkomst över denna har särskilda ingrepp fått göras för att uppnå avdragsbegränsningen.

Skiktet med 20 % statlig inkomstskatt sträcker sig till 16 basenheter (motsvarande 110 400 kr innevarande år). Över denna nivå, den s k brytpunkten, skall den särskilda avdragsbegränsningen verka. För att uppnå detta har den statliga inkomstskatten klyvts i två delar. De två delbeloppen kallas *grundbelopp* och *tilläggsbelopp*.

Grundbeloppet skall liksom dagens inkomstskatt tas ut på den beskattningsbara inkomsten, d v s på inkomsten efter underskottsavdrag. Den högsta skattesatsen för grundbeloppet blir 20 %. Denna skattesats skall gälla även för inkomstdelar över brytpunkten och utan någon begränsning uppåt.

Tilläggsbeloppet skall däremot beräknas i princip på den beskattningsbara inkomsten med tillägg för underskottsavdragen. Detta underlag benämns *underlag för tilläggsbelopp*. Tilläggsbelopp skall bara tas ut om underlaget överstiger brytpunkten. Skatteskalan för tilläggsbeloppet har därför ett nollskikt upp till brytpunkten. När underlaget för tilläggsbeloppet växer därutöver stiger skattesatserna från 5 % till som högst 30 %.

Reformen skall som nyss påpekats genomföras under en treårsperiod med början vid 1984 års taxering. Det successiva genomförandet av marginalskattesänkningen och avdragsbegränsningen sker genom att skattesatserna i skikten över 7 basenheter sänks samtidigt som en allt större del av den statliga inkomstskatten i skikten över 16 basenheter förs över till tilläggsbeloppet. Skatteskalorna är alltså liksom hittills uttryckta i basenheter. För taxeringsåren 1984, 1985 och 1986 har basenheten bestämts till 7 300, 7 700 resp 8 100 kr. Däremot skall i princip de olika materiella reglerna tillämpas fullt ut redan vid 1984 års taxering. Övergångsfrågorna behandlas i ett följande avsnitt.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

Beräkning av underlag för tilläggsbelopp

Som redan nämnts skall för framtiden den statliga inkomstskatten klyvas i två delar, nämligen grundbelopp och tilläggsbelopp. Detta skall ske på följande sätt.

I en första omgång fastställs den beskattningsbara inkomsten och detta sker efter de regler som nu tillämpas. Den beskattningsbara inkomsten ligger till grund för beräkningen av *grundbeloppet*. Den beskattningsbara inkomsten framkommer sedan man lagt ihop den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor och därefter gjort avdrag för underskott och andra allmänna avdrag, förlustavdrag samt i förekommande fall s k extra avdrag.

Den beskattningsbara inkomsten bildar även utgångspunkt när *underlaget för tilläggsbelopp skall beräknas*. Detta underlag skall utgöras av den beskattningsbara inkomsten ökad med i första hand medgivna underskottsavdrag. Avdragsbegränsningen åstadkommes alltså genom att tilläggsbeloppet bestäms med bortseende från underskottsavdrag. På samma sätt som årets underskott inte skall reducera beskattningsunderlaget skall detsamma i princip gälla för underskott som härrör från tidigare år. Även medgivna förlustavdrag skall därför läggas till.

Underlaget för tilläggsbelopp utgörs enligt 10 § 3 mom SIL av den beskattningsbara inkomsten med vissa tilläggs- eller avdragsposter. Enligt *första stycket 1* skall som huvudregel den beskattningsbara inkomsten ökas med eget eller från make överfört underskottsavdrag. Det vid beräkning av beskattningsbar inkomst och följaktligen grundbelopp medgivna avdraget återförs således vid fastställandet av underlaget för tilläggsbelopp.

Med underskott avses i detta sammanhang även sådan del av underskott av rederi-, luftfarts- eller varvsrörelse som enligt 4 § 1 mom första stycket 3 inte har fått dras av under det år då kontrakts- eller överavskrivningen ägde rum utan först under en efterföljande sexårsperiod. Ett underskott anses som medgivet endast om det har kunnat effektivt avräknas vid bestämmande av beskattningsbar inkomst. Enligt andra stycket skall underskottsavdrag anses medgivna efter övriga allmänna avdrag. Makens allmänna avdrag anses medgivna med samma turordning men efter egna allmänna avdrag.

Vissa undantag från den nu beskrivna återföringen finns i 10 § 4 mom SIL.

Enligt 10 § 3 mom *första stycket 2* skall även förlustavdrag, som den skattskyldige medgetts vid beräkning av beskattningsbar inkomst, återföras vid beräkningen av underlaget för tilläggsbelopp. Även avdrag som har sin grund i förlust hos make skall återföras.

Enligt *första stycket 3* skall vissa underskott få avräknas från den beskattningsbara inkomsten. Det är här fråga om rätten att avräkna äldre underskott mot senare överskott i samma förvärvskälla (10 § 5 mom SIL).

Enligt *första stycket 4* skall den beskattningsbara inkomsten i vissa fall ökas med räntetillägg enligt 10 § 6 mom. Bestämmelserna avser förmån av bostad

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

på jordbruksfastighet, privat nyttjande av en i näringsverksamhet redovisad bil e d samt räntefria lån till anställda.

Undantag från kvittningsförbudet

Från de nyssnämnda avdragsbegränsningarna har vissa undantag gjorts. Undantagen återspeglar genomgående sådana situationer där det i och för sig skulle kunna diskuteras om inte den situationen som undantaget i fråga avser att reglera är sådan att åtgärder i stället skulle kunnat ha vidtagits i fråga om själva förvärvskällan. Sådana åtgärder har emellertid inte gjorts i samband med reformen eftersom detta är något som måste utredas ytterligare. Tre undantag finns.

Villaunderskott — kapitalöverskott (10 § 4 mom SIL)

Det första undantaget från kvittningsförbudet har tillkommit med tanke på att ett förbud att kvitta underskott av schablontaxerad fastighet mot överskott av kapital skulle kunna skapa vissa ojämnheter i beskattningen och även få en del inte önskvärda styrningseffekter i fråga om sparandet, t ex i form av minskat bank- och aktiesparande. Man har även beaktat förekomsten av s k säljarreverser. En säljarrevers utfärdas i samband med en fastighetsaffär när säljaren skall ligga kvar med en del av köpesumman för fastigheten såsom lån till köparen. Vidare utfärdar vissa kapitalmarknadsinstitut s k kapitalmarknadsreverser och där så har skett övertar dessa reverser helt eller delvis säljarreversernas roll. Gemensamt i de båda fallen är att säljaren är i besittning av en revers som löper med ränta och som normalt inte kan sägas upp under löptiden (vanligen 5—10 år). Räntan beskattas som intäkt av kapital och om säljaren därefter köper en ny fastighet skall skuldräntorna dras av under inkomst av annan fastighet. Ett kvittningsförbud leder då — förutsatt att inkomsten ligger över brytpunkten — till en större skattebelastning än om både intäkts- och utgiftsräntorna hänförts till samma förvärvskälla.

Ett undantag från det allmänna kvittningsförbudet har gjorts på denna punkt. Ett underskott av en schablontaxerad fastighet får kvittas mot inkomst av kapital vid beräkning av underlag för tilläggsbelopp. En övre gräns för de belopp som får kvittas har satts vid 30 000 kr. Den nu nämnda kvittningsrätten skall beaktas ex officio av myndigheterna.

Kapitalunderskott — överskott av näringsverksamhet (10 § 4 mom SIL)

Detta undantag liksom det närmast följande har det gemensamt att de avser att underlätta förvärv och vidareutveckling av näringsverksamhet. Till skillnad från det föregående skall den skattskyldige i dessa fall själv yrka att kvittning sker och dessutom förebringa erforderlig utredning.

Ett undantag avser sådana fall där en skuld har uppkommit i samband med förvärv av ett företag men där räntan på skulden inte hör hemma i samma förvärvskälla som näringsverksamheten utan i förvärvskällan kapital. I den

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

mån ett kapitalunderskott beror på räntekostnader som har en direkt anknytning till näringsverksamheten i fråga så får underskottet avräknas mot inkomsten av näringsverksamheten. Kvittningsrätten får dock inte utnyttjas så att underskott uppkommer i den verksamhet mot vars resultat avräkning får ske.

Som exempel på hithörande situationer kan nämnas att en skattskyldig ådragit sig en skuld i samband med förvärv av aktier i ett sådant aktiebolag (eller undantagsvis andelar i en ekonomisk förening) som enligt 35 § 1 a mom KL räknas som fåmansföretag. Skulden kan avse obetald köpeskilling eller arvs- eller gåvoskatt för aktierna (andelarna). Reglerna gäller även vid förvärv av aktier vid nyemission. Räntan på skulden är avdragsgill i inkomstslaget kapital medan överskottet av företagets verksamhet normalt tas ut i form av lön. Avräkningen får inte avse större belopp än vare sig den vid taxeringen fastställda inkomsten av tjänst eller vad den skattskyldige uppburit i kontant lön från företaget under det aktuella beskattningsåret.

Kvittningsrätten förutsätter att räntan hänför sig till en skuld som uppkommit i samband med förvärvet av aktierna eller andelarna. Räntan på en skuld som den skattskyldige ådragit sig vid ett senare tillfälle kan — även om aktierna eller andelarna lämnats som säkerhet för skulden — inte kvittas mot lön från företaget. Kvittningsrätt föreligger inte heller om den skattskyldige inte längre innehar några aktier eller andelar i företaget.

Motsvarande kvittningsrätt föreligger även när näringsverksamheten bedrivs av den skattskyldige själv eller genom ett handelsbolag i vilket han är delägare. I dessa fall blir det fråga om kvittning mellan kapitalunderskott och inkomst av jordbruksfastighet, konventionellt taxerad annan fastighet eller rörelse.

Vid direktinnehav blir kvittningsrätten aktuell endast vid förvärv genom arv eller gåva. Vid t ex köp av en jordbruksfastighet utgör ränta på obetald köpeskilling omkostnad i förvärvskällan. Som villkor för kvittning gäller sålunda att underskottet av kapital hänför sig till ränta på skuld för arvs- eller gåvoskatt avseende den mottagna förvärvskällan samt att denna har gett ett överskott vid inkomstbeskattningen. Vid s k gåvoskattegåva medges ingen kvittning. Kvittningsrätten förutsätter inte att arvingen fått anstånd med betalning av arvs- eller gåvoskatten. Om denne i stället har tagit upp ett lån och betalt skatten, gäller kvittningsrätten för räntorna på lånet. Rätten till kvittning bortfaller om den skattskyldige överlåter förvärvskällan till ny ägare.

För delägare i handelsbolag kan kvittningsrätten bli aktuell såväl när andelarna i bolaget köpts som när andelarna tillfallit den skattskyldige genom arv eller gåva.

Sparade förluster (10 § 5 mom SIL)

Det tredje undantaget från kvittningsförbudet lades till i propositionen. Det

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

bygger på tanken att om man inte beaktade tidigare underskott i en förvärvskälla så skulle avdragsbegränsningarna allvarligt försvåra startandet och vidareutvecklandet av näringsverksamhet. De första svåra åren, då underskott ofta uppkommer, kan genom detta undantag beaktas när verksamheten med tiden börjar ge vinst. Rätten att spara förluster är utformad på följande sätt.

Reglerna är begränsade till näringsverksamhet, d v s främst inkomster av jordbruksfastighet och rörelse. Till följd av skattereglernas utformning kan i vissa fall närliggande verksamheter anses utgöra inkomst av annan fastighet, ett exempel utgör grustäkt. Även konventionellt beskattade fastigheter har därför tagits med. Den i promemorian föreslagna förlängningen av tiden för avdrag för större reparationer på konventionellt beskattade fastigheter har utgått.

Reglerna innebär att avdrag vid beräkning av tilläggsbelopp får göras för underskott som har uppkommit i en sådan förvärvskälla ett tidigare år intill ett belopp motsvarande den vid taxeringen fastställda inkomsten av samma förvärvskälla. Avdragsrätten innebär att underlaget för tilläggsbelopp kan bli lägre än den beskattningsbara inkomsten, när ett äldre underskott utnyttjas på detta sätt.

Förlustavdrag som har medgetts vid taxeringen skall enligt 10 § 3 mom första stycket 2 SIL läggas till den beskattningsbara inkomsten vid beräkning av underlag för tilläggsbelopp. I ett sådant förlustavdrag kan ingå sådana underskott som får avräknas enligt bestämmelserna i förevarande moment. Tilläggs- och avdragsposten kommer då att till denna del ta ut varandra.

Reglerna tar sikte på att möjliggöra ett senare tillgodoräknande av tidigare underskott i samma förvärvskälla. Normalt bör det inte vara förenat med några större svårigheter att avgöra vad som skall anses vara samma förvärvskälla. Givetvis kan verksamhetens inriktning ha ändrats under åren. Huruvida samma förvärvskälla alltjämt är för handen får då avgöras enligt de regler som finns rörande vad som skall kunna ingå i en och samma förvärvskälla. Man får göra en bedömning om den tidigare och den nuvarande inriktningen är sådan att man vid en prövning under ett och samma år skulle ansett en förvärvskälla föreligga.

Rätten till avräkning är individualiserad, d v s den tillkommer den skattskyldige personligen. Säljer en rörelseidkare sin verksamhet till någon annan bör alltså de tidigare underskotten inte längre kunna utnyttjas. Däremot ställs inget krav på s k ägaridentitet. Om t ex den nyss nämnde rörelseidkaren i stället överlåtit hälften av sin rörelse så bör han likväl fortfarande ha rätt att kvitta tidigare underskott mot den del av senare överskott som kan tillkomma honom. Avlider en näringsidkare får tidigare underskott utnyttjas av dödsboet vid taxering för det beskattningsår när dödsfallet inträffade.

Rätten att utnyttja tidigare underskott är tidsbegränsad till sex år från underskottsåret. Under denna tid får den skattskyldige efter gottfinnande för-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

dela ett tidigare underskott. Avräkning får aldrig ske med större belopp än som svarar mot inkomsten från förvärvskällan i fråga.

Avräkning skall ske bara om den skattskyldige yrkar det. Denne skall också förebringa utredning om underskottets storlek. Ofta kan situationen emellertid vara den att underskottet utnyttjats vid beräkningen av beskattningsbar inkomst och i sådana fall bör utredningsfrågan vara enkel. Huvudprincipen är dock — liksom i fråga om förlustavdragen — att avdragets storlek bestäms först vid den taxering där det skall avräknas.

Rätten att utnyttja underskott från tidigare år kan aktualiseras samtidigt med bestämmelserna i 10 § 4 mom om undantag från kvittningsförbudet för vissa räntor. Kvittningen får inte överstiga den vid taxeringen fastställda inkomsten av fastigheten eller rörelsen. I tydlighetens intresse bör påpekas att denna inkomst inte kan utnyttjas för kvittning mer än en gång.

En förutsättning för avdragsrätt är att den skattskyldige det år då underskottet uppkom har varit deklarationsskyldig på någon annan grund än att han skulle ta upp garantibelopp för fastighet eller hade förmögenhet över skattepliktsgränsen och att han också fullgjort deklarationsskyldigheten.

De nya reglerna om avdragsbegränsning avser inte förluster som hänför sig till tidigare taxering än år 1984 utan bara underskott som uppkommit senare.

Tilläggsposterna (10 § 6 mom SIL)

Underlaget för tilläggsbelopp skall ökas med vissa tilläggsposter. I denna del har två ändringar skett i förhållande till promemorieförslaget. I propositionen föreslås nämligen regler för räntefria lån men å andra sidan framläggs inget förslag i fråga om bostadsförmån annat än för jordbruksfastighet. Bakgrunden till tilläggsposterna är följande.

Ränta på lån för privata konsumtionsändamål skall normalt redovisas i inkomstslaget kapital eller, om det rör sig om ett villalån, i inkomstslaget annan fastighet. Uppstår ett underskott träder avdragsbegränsningen in om den skattskyldige har inkomst över brytpunkten. Har den skattskyldige inkomst av rörelse, jordbruksfastighet eller konventionellt taxerad annan fastighet görs däremot i vissa fall ränteavdraget i förvärvskällan och minskar således direkt nettointäkten. Något underskottsavdrag att återföra vid beräkning av underlag för tilläggsbelopp uppstår alltså inte. Särskilda regler har därför införts så att verkningarna av avdragsreformen skall bli likformiga för olika kategorier av inkomsttagare.

Bostadsförmån

I fråga om jordbrukets bostäder föreslås att ett särskilt tillägg görs för de räntor som kan anses belöpa på bostadsdelen. I detta fall skall de faktiska ränteutgifterna ligga till grund för tillägget. När det gäller att beräkna hur stor del av räntorna som skall anses belöpa på bostadsdelen skall efter förebild av

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

vad som gäller i fråga om kapitalskattelättnaderna för familjeföretag i sammanhanget endast beaktas de räntekostnader som hänför sig till låneskulderna i förvärvskällan. Uppkommer underskott i jordbruket skall detta avräknas från räntetillägget — i annat fall skulle en form av dubbelbeskattning ske eftersom underskottet ju skall återföras. Det särskilda tillägget kan liksom i villafallet kvittas mot kapitalöverskott inom angiven ram.

Bil i näringsverksamhet

Nästa tilläggspost avser de fall där en personbil eller liknande redovisas som tillgång i en enskild näringsverksamhet. Kostnaderna för bilen belastar då verksamhetens resultat. I den mån bilen används privat sker vid beskattningen en fördelning av kostnaderna mellan den privata användningen och den yrkesmässiga. När det är fråga om verksamhet i enskild firma, enkelt bolag eller handelsbolag gäller inte de regler om särskilt förmånsvärde vid inkomsttaxeringen som tillämpas i fråga om anställda med bilförmån i tjänsten. Vid beräkningen av inkomsten av näringsverksamheten beaktas det privata utnyttjandet i stället på så sätt att avdrag inte medges för den del av bilkostnaderna som motsvarar det privata nyttjandet. Vid fördelningen beaktas normalt kostnader för underhåll, försäkring, skatt, drivmedel och värdeminskning däremot inte eventuella ränteutgifter i samband med upptagandet av lån för bilköpet. Skälet till att räntan inte fördelas är att den under alla omständigheter f n är avdragsgill. Efter införandet av nya regler för underskott skulle emellertid näringsidkare kunna komma i bättre läge än andra skattskyldiga om hänsyn inte togs till ränteutgifterna. Detta undviks genom att — i likhet med vad som gäller för löntagare — påföra den som beskattas för näringsverksamheten ett särskilt schablonmässigt bestämt förmånsvärde. Detta förmånsvärde bör motsvara värdet av att inte privat behöva redovisa en räntekostnad för bilförvärvet. Förmånsvärdet bör bestämmas schablonmässigt och anknyta till det s k finansieringstillägg som ingår i värdet av bilförmån för löntagare. Det skall ankomma på RSV att utfärda närmare anvisningar om förmånsvärdet.

Räntetillägg i detta fall förutsätter att bilen redovisats som tillgång i den skattskyldiges näringsverksamhet eller som tillgång i ett handelsbolag i vilket den skattskyldige är delägare. Regeln är alltså inte tillämplig om tillgången används så obetydligt i näringsverksamheten att det är förenligt med god redovisningssed att behandla den som en privat tillgång. Detta gäller även om verksamhetens resultat belastas med ett avdrag som svarar mot den del av de totala bilkostnaderna som skäligen belöper på utnyttjandet i näringsverksamheten.

Räntefria lån

Nästa tilläggspost rör de räntefria lånen. Ett sådant lån från en arbetsgivare till en annan anställd än en delägare i ett fåmansföretag anses i praxis inte

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

innebära någon skattepliktig förmån för den anställde. Skattefriheten kan sägas innebära en tyst kvittning mellan olika inkomstslag. Man menar då att räntefriheten ersätter höjd lön. Om marknadsmässig ränta hade utgått för lånet skulle arbetstagaren fått kompenseras genom höjd lön. Den högre lönen hade medfört större skatt för arbetstagaren. Rätten till avdrag för räntan skulle emellertid eliminera skatteökningen. Även för arbetsgivaren blir beskattningsresultatet oförändrat.

I och med avdragsbegränsningen har grunden för det återgivna resonemanget fallit. Ett underskott i kapital kan inte längre fritt kvittas mot en höjd lön. Räntefriheten skulle för skattskyldiga med inkomst över brytpunkten kunna ge upphov till en klar skatteförmån.

De nya reglerna tar alltså sikte på att hindra att avdragsbegränsningarna kringgås. Mot denna bakgrund skall de räntefria lånen beaktas när underlaget för tilläggsbelopp skall bestämmas.

De lån som omfattas är lån från arbetsgivare till anställda. Även uppdragsförhållanden omfattas eftersom även här räntefriheten kan vara ett alternativ till kontant ersättning. Inte bara lån till den anställde själv omfattas utan reglerna gäller även om den anställdes make eller annan närstående beviljas lånet. Den anställde är dock skattesubjekt även när en närstående formellt är gäldenär. Närståendekretsen är den som anges i 35 § 1 a mom nionde stycket KL.

Med lån från arbetsgivaren jämställs lån från annan, om det finns anledning att anta att lånet förmedlats av arbetsgivaren. Med annan avses såväl annan fysisk person som annat företag, stiftelse eller förening.

I princip omfattas alla penninglån till anställda av de nya reglerna, såväl kortfristiga som lån på mindre belopp. Å andra sidan skall beskattning bara ske i sådana fall där det verkligen är fråga om lån i vedertagen mening. Så kan knappast t ex förskott på lön anses vara ett lån om inte särskilda omständigheter föreligger. Detsamma får sägas gälla i fråga om kreditköp hos arbetsgivaren.

Om ett räntefritt lån eller ett sådant mot låg ränta lämnas skall beskattning ske för värdet av denna förmån. Här bör förmånen i regel värderas med utgångspunkt i en normalränta på samma sätt som tillämpas i fråga om fåmansföretagen. Fall kan emellertid tänkas där räntan understiger sagda normalränta utan att för den skull tillägg skall göras. Ett sådant fall är att ett lån för bostadsändamål bundits för en tid efter förebild av vad som vanligen sker i bostadslånesammanhang och räntan därvid kan framstå som låg efter några år. Det avgörande är att räntan från början legat på en normal nivå. De nya reglerna skall inte tillämpas om fåmansföretagarreglerna i 35 § 1 a mom fjärde stycket KL är tillämpligt.

De nya reglerna skall tillämpas första gången vid 1984 års taxering, oavsett vid vilken tidpunkt lånet lämnats.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

Makebeskattningen

De nuvarande reglerna om makars beskattning vållar åtskilliga bekymmer för såväl de skattskyldiga själva som för de berörda myndigheterna. Reglerna om A- och B-inkomster är inte helt lättillgängliga och extra stora besvärligheter uppkommer i de fall där makar skall behandlas som en enhet vid tillämpningen av marginalskattespärren och begränsningsregeln. Sambeskattningen finns emellertid kvar i reformen men har förenklats i vissa hänseenden. Fr o m 1986 års taxering inskränks sambeskattningen till att avse beräkningen av tilläggsbelopp och vidare införs ett grundavdrag på 5 000 kr. Det nya avdraget skall tillämpas redan vid 1984 års taxering. Den nuvarande gränsregeln på 2 000 kr upphör då att gälla. Antalet samtaxeringsfall beräknas minska från 800 000 till 120 000.

Bortsett från nu nämnda ändringar kvarstår sambeskattningen som sådan. Makar skall således ha rätt att utnyttja varandras allmänna avdrag varvid regeln dock är att återföring av underskottsavdrag skall ske på sätt tidigare visats. Vidare skall makar även i framtiden behandlas som en enhet vid tillämpningen av t ex begränsningsregeln. Makar har emellertid inte rätt att sinsemellan utnyttja kvittningsreglerna. Om t ex mannen har ett villaunderskott medan hustrun har ett överskott av kapital så medges ingen kvittning. Samma make måste alltså inneha båda de nämnda förvärvskällorna. I korthet innebär de nya makereglerna följande.

Begreppet A- resp B-inkomst finns kvar och har samma innebörd som tidigare. För den framtida sambeskattningen finns betämmelser i 11 § 3 mom tredje och fjärde styckena om beräkning av A- och B-underlag som motsvarar nuvarande bestämmelser i 9 § 3 mom om beräkning av beskattningsbar A- och B-inkomst. Lagtekniskt har de nya reglerna byggts upp med utgångspunkt i B-underlaget. Detta utgörs av B-inkomsten, dock högst hela underlaget för tilläggsbelopp, vilket innebär att avdrag liksom tidigare i första hand avräknas från A-inkomst. Vidare skall från makarnas B-inkomster avräknas 5 000 kr, i första hand med hälften från varderas. Bestämmelserna leder till att räntetillägg enligt 10 § 6 mom alltid kommer att ingå i A-underlaget.

Skatteberäkningen, som regleras i femte—sjunde styckena sker på motsvarande sätt som i dag, med endast den ändringen att den avser beräkning av tilläggsbelopp och grundar sig på A-underlag resp B-underlag.

Marginalskattespärren

Marginalskattespärren innebär att statlig inkomstskatt inte tas ut i den mån den tillsammans med kommunal inkomstskatt överstiger 80 % av någon inkomstdel upp till 30 basenheter och 85 % av inkomst däröver. Har den skattskyldige inkomst som skall beskattas i flera kommuner, kan beräkningen komma att ske med utgångspunkt i olika skattesatser i fråga om skilda inkomstdelar. Vid gemensam skatteberäkning för makar tillämpas spärren som

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

om maken med den största beskattningsbara A-inkomsten var skattskyldig även för andra makens beskattningsbara B-inkomst.

För framtiden skall spärren bara tillämpas vid beräkningen av tilläggsbelopp, detta med tanke på att sambeskattningen som nyss nämnts har anknutits till tilläggsbeloppet. Spärren har utformats så att tilläggsbelopp inte skall tas ut i den mån det på någon inkomstdel skulle utgå med högre belopp än som motsvarar 60 % minskat med den kommunala skattesatsen. Detta innebär tillsammans med ett grundbelopp efter 20 % en spärr vid en marginalskatt om 80 %. I fråga om den kommunala skattesatsen skall beräkningarna grundas på en enda kommunal skattesats för hela inkomsten. Skattesatsen i den kommun där inkomsten är störst skall därvid tillämpas.

Vid gemensam beräkning av tilläggsbelopp för makar skall marginalskattespärren tillämpas på följande sätt. Beräkningen sker — i likhet med nuvarande ordning — som om maken med det högsta A-underlaget var skattskyldig även för andra makens B-underlag. Vilken kommunal skattesats som skall ligga till grund för beräkningen skall dock bestämmas med hänsyn endast till förstnämnda makes kommunalt beskattningsbara inkomst.

Begränsningsregeln

I lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall finns regler som syftar till att hindra att det sammanlagda skatteuttaget blir för högt. Reglerna innebär i korthet följande.

Först bestäms ett spärrbelopp. Underlaget för detta utgörs av den statligt beskattningsbara inkomsten minskad med 4 500 kr och ökad med bl a investeringsavdrag och avdrag för egenavgifter. *Spärrbeloppet* är 80 % av underlaget upp till 30 basenheter och 85 % av den överskjutande delen. Därefter beräknas ett *skattebelopp* som utgör summan av statlig och kommunal inkomstskatt, förmögenhetsskatt, egenavgifter samt sjömansskatt.

Begränsningsregeln tillämpas när skattebeloppet överstiger spärrbeloppet. Överskjutande skattebelopp kan då falla bort helt eller delvis. Det är dock bara förmögenhetsskatten och den statliga inkomstskatten som kan sättas ned.

För framtiden är regeln ändrad på i huvudsak följande sätt. I spärrbeloppet inräknas dels 50 % av den statligt beskattningsbara inkomsten, dels en viss andel av underlaget för tilläggsbelopp. Denna andel skall normalt vara 25 %. Är underlaget för tilläggsbelopp större än 45 basenheter skall tillägget avse 30 % av det överskjutande beloppet. I skattebeloppet inräknas för framtiden inte längre egenavgifterna och vidare får nedsättning inte ske i fråga om den del av statlig inkomstskatt som kan sägas belöpa på underskottsavdrag. Liksom hittills får inte förmögenhetsskatten nedsättas så att den blir lägre än skatten på halva den beskattningsbara förmögenheten.

Vid gemensam beräkning för makar skall vid tillämpning av begränsningsregeln inte bara de beskattningsbara inkomsterna och skattebeloppen läggas

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

samman utan också underlagen för tilläggsbelopp. Nedsättning av tilläggsbelopp får som nyss nämnts bara avse den del av tilläggsbeloppet som belöper på den beskattningsbara inkomsten. I detta hänseende måste emellertid bedömningen göras för varje make för sig.

Begränsningsregeln skall i fortsättningen bara gälla statlig och kommunal inkomstskatt, förmögenhetsskatt och sjömansskatt. Egenavgifterna skall alltså inte längre påverka skattenedsättningen. I förenklingssyfte har vidare 4 500-kronorsregeln slopats. Liksom hittills skall ökning dock göras med sådant särskilt investeringsavdrag som medgivits vid taxeringen.

Vissa förenklingsåtgärder

I propositionen föreslogs även vissa förenklingsåtgärder. Dessa ändringar rör KL och de nya reglerna gäller fr o m 1984 års taxering.

Schablonavdrag från intäkt av tjänst

Enligt gällande regler får skattskyldig som haft intäkt av tjänst göra avdrag med minst 100 kr — s k schablonavdrag — även om hans avdragsgilla kostnader i förvärvskällan understiger detta belopp. Avdraget får göras av alla som haft inkomst av tjänst i KL:s mening, alltså även av de som haft enbart pension, livränta o d. Schablonavdraget får inte i något fall överstiga bruttointäkten. Detta schablonavdrag finns kvar men samtidigt har ett ytterligare schablonavdrag införts.

Det nya schablonavdraget avser inte alla kostnader under tjänst. Avdrag för kostnader för resor till och från arbetet skall medges vid sidan av schablonavdraget. Här medges alltjämt avdrag med den del av kostnaderna som överstiger 1 000 kr. Även avdrag för resekostnader och ökade levnadskostnader vid tjänsteresa eller dubbel bosättning skall medges enligt nuvarande regler och alltså utgå vid sidan om det nya schablonavdraget. Övriga avdragsposter i inkomstslaget tjänst omfattas däremot av det nya schablonavdraget.

Det nya schablonbeloppet har begränsats till att avse inkomst av utfört arbete. De inkomster som berättigar till avdrag är kontanta bruttolöner och sådana intäkter som enligt 11 kap 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring är att jämställa med inkomst av anställning. Hit räknas bl a sjukpenning, föräldrapenning och kontant arbetsmarknadsstöd. Även pensionärer är berättigade till det nya schablonavdraget, om de vid sidan av pensionen har lön eller annan inkomst som här avses. Det nya schablonavdraget har bestämts till 1 000 kr. Avdraget får dock inte överstiga 5 % av intäkten. I det sistnämnda fallet skall det framräknade beloppet avrundas till närmast högre hundratal kronor.

Den som haft kostnader som överstiger schablonen får på sedvanligt sätt yrka avdrag för dessa. Den nuvarande regeln om att kostnadsavdraget skall avrundas till närmast högre jämna hundratal kronor har slopats. Det har nämligen visat sig att avrundningen i praktiken föranleder åtskilliga felräkningar.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

Det nuvarande 100-kronorsavdraget finns som nyss nämnts kvar. Detta kommer då att kunna utnyttjas främst av skattskyldiga som t ex bara har pensionsinkomster. De båda schablonavdragen skall givetvis inte kunna utnyttjas samtidigt. Man kan uttrycka saken så att alla har i och för sig rätt till ett avdrag på minst 100 kr. För vissa slag av inkomster kan emellertid det högre schablonavdraget bli aktuellt. I sådant fall är det lägre schablonavdraget så att säga konsumerat.

Frivilliga periodiska understöd

Avdragsrätten för de frivilliga periodiska understöden är nu helt avvecklad. Ett första steg togs år 1973 då avdragsrätten begränsades till 5 000 kr per år och mottagare. Inför 1982 års taxering togs ett andra steg och avdrag skulle bara få medges med 5 000 kr oavsett antalet mottagare.

En särskild övergångsregel finns. Med frivilliga understöd avses nämligen i skattesammanhang inte bara sådana som utgår utan att det finns någon skyldighet för givaren att betala, utan även vissa understöd som fått en juridiskt bindande form. När avdragsrätten begränsades genom 1973 års lagstiftning tog man genom övergångsbestämmelser hänsyn till understöd som utgick på grund av bindande förpliktelser som tillkommit före den tidpunkt när propositionen blev offentlig. För sådana utbetalningar skall äldre bestämmelser fortfarande tillämpas. Vid införandet av den senaste begränsningsregeln infördes inga nya övergångsbestämmelser men de år 1973 införda fick alltjämt gälla. Detsamma gäller i fråga om den nu gjorda ändringen.

Avdragsrätten är som sagt nu slopad. Det bör påpekas att någon ändring inte skett i fråga om avdraget för underhåll av icke hemmavarande barn (max 3 000 kr).

Kapitalförsäkringsavdraget

Avdrag får enligt 46 § 2 mom KL göras för premier och andra avgifter för kapitalförsäkring samt sjuk- eller olycksfallsförsäkring. Rätt till avdrag enligt dessa regler föreligger dock inte i vissa fall då premien i stället är avdragsgill enligt särskilda bestämmelser och inte heller för avgift till sjukförsäkring enligt 2—4 kap lagen (1962:381) om allmän försäkring. Avdraget är maximerat till 250 kr för ensamstående och till 500 kr för sammanlevande makar gemensamt och för ensamstående med hemmavarande barn. Detta avdrag är nu slopat.

Övergångsregler

Skattereformen aktualiserar en hel del övergångsfrågor. Övergångsreglerna har tagits in i en särskild lag.

De nya reglerna trädde i kraft den 1 juli 1982 och tillämpas första gången vid 1984 års taxering. I viss utsträckning kan reglerna få verkan redan före nämn-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

da dag. Detta har betydelse för sådana skattskyldiga som har räkenskapsår som börjar före ikraftträdandet. Den 1 maj 1982 är i och för sig den tidpunkt då det tidigaste av de i bokföringslagen och jordbruksbokföringslagen godkända räkenskapsåren börjar som kan ligga till grund för 1984 års taxering. Propositionen lämnades till riksdagen den 16 april 1982 och de nya reglerna kan således fullt ut tillämpas fr o m den 17 april 1982.

För de säkerligen mycket sällsynta fall där räkenskapsåret omfattar tid före propositionens avlämnande finns en särskild övergångsregel.

Avdragsbegränsningen sätter in redan vid 1984 års taxering i anslutning till att den statliga inkomstskatten klyvs i ett grundbelopp och ett tilläggsbelopp.

Förlustavdrag skall behandlas på samma sätt som underskottsavdrag i det nya systemet. I fråga om dessa finns en undantagsregel. Avdrag för förlust som hänför sig till 1983 års taxering eller tidigare skall inte läggas till den beskattningsbara inkomsten när underlaget för tilläggsbelopp bestäms. Motsvarande gäller även i vissa andra fall när avdrag får förskjutas. Kvittningsreglerna — liksom bestämmelserna om tilläggsposterna — tillämpas redan fr o m 1984 års taxering. Reglerna om rätten att avräkna tidigare underskott skall bara tillämpas i fråga om sådana som uppkommer fr o m taxeringsåret 1984.

Skatteskalorna för de tre åren är utformade så att sänkningen av marginalskatterna liksom avdragsbegränsningen görs i tre steg. Tekniskt har detta skett så att skattesatserna i skikten över 7 basenheter successivt sänks samtidigt som en allt större del av den statliga inkomstskatten i skikten över 16 basenheter förs över till tilläggsbeloppet.

Sambeskattningen av B-inkomster skall för framtiden bara avse tilläggsbeloppet. Sambeskattningen skall emellertid fram till slutåret ske endast vid beräkning av grundbelopp. Detta innebär alltså att vid 1984 och 1985 års taxeringar skall de nya bestämmelserna som behandlar sambeskattningen vid beräkning av tilläggsbelopp (11 § 3 mom SIL) inte tillämpas. I stället skall de tidigare bestämmelserna (9 § 3 och 4 mom samt 11 § 1 mom fjärde-nionde styckena SIL) tillämpas vid beräkning av grundbelopp. Höjningen av sambeskattningsgränsen från 2 000 kr till 5 000 kr och omvandlingen från gränsbelopp till grundavdrag skall dock gälla redan från 1984 års taxering. Vid taxeringarna åren 1984 och 1985 kvarstår alltjämt även den nuvarande regeln att minst 4 500 kr av vardera makens inkomst alltid utgör A-inkomst.

Under övergångsåren skall marginalskattespärren gälla vid beräkning av grundbelopp. Detta hänger samman med att sambeskattningen av makars B-inkomster då fortfarande sker vid beräkning av grundbelopp.

De procentsatser för högsta tillåtna marginalskatt som skall gälla under övergångsåren är 80 % resp 84 % för taxeringsåret 1984 och 80 % resp 82 % för taxeringsåret 1985, i båda fallen med gränsen mellan procentsatserna liksom f n vid 30 basenheter. De procenttal som anges i lagtexten motsvarar dessa procenttal minskade med det tilläggsbelopp som utgår i inkomstskiktet.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

Sålunda utgår t ex vid 1985 års taxering tilläggsbelopp på inkomstdelar mellan 30 och 45 basenheter med 17 %. Eftersom spärren skall ligga vid 82 %, får grundbelopp utgå med 65 % minskat med den kommunala skattesatsen. Eftersom grundbeloppet enligt skatteskalan för detta år skall utgå med 32 % i inkomstskiktet, träder spärren i funktion på denna inkomstdel först om den kommunala skattesatsen överstiger 33 %. De nya reglerna om tillämplig kommunal skattesats tillämpas redan vid 1984 års taxering och i den delen finns alltså inga särskilda övergångsbestämmelser.

Annorlunda förhåller det sig med de särskilda reglerna för makar i paragrafens fjärde stycke eftersom dessa bygger på att spärren skall tillämpas vid beräkning av tilläggsbelopp. Vad där sägs om tilläggsbelopp, A- och B-underlag får alltså under övergångsåren tillämpas på grundbelopp, beskattningsbar A-inkomst och beskattningsbar B-inkomst.

Även begränsningsregeln skall på samma sätt som marginalskattespärren successivt få ett nytt innehåll. Egenavgifterna faller bort redan första året och detsamma gäller minskningen med 4 500 kr. Spärrbeloppet i slutskedet skall vara 50 % av den beskattningsbara inkomsten + 25 % av underlaget för tilläggsbelopp upp till 45 basenheter + 30 % av överskjutande underlag. Vid 1984 och 1985 års taxeringar skall nämnda procenttal i stället vara 67, 8 och 10 resp 58, 17 och 20.

Allmän löneavgift

Inkomstskattereformens första år skall finansieras med en allmän löneavgift på 2 %. I fråga om avgiften gäller i stort sett samma regler som för socialavgifterna. Avgiften beräknas på samma underlag som folkpensionsavgiften.

Sjömansbeskattningen

De som är anställda ombord på svenska handelsfartyg skall erlägga sjömansskatt enligt bestämmelserna i lagen om sjömansskatt, SjL. Sjömansskatten bygger bl a på reglerna för den statliga inkomstskatten. Detta samband har behållits vilket innebär att de ombordanställda får del av marginalskattesänkningarna men samtidigt får vidkännas avdragsbegränsningarna.

I fråga om marginalskattelättnaderna föreslås att den nuvarande modellen för tabellernas utformning skall användas. Med tanke på avdragsbegränsningarna blir det däremot för framtiden nödvändigt att arbeta med dels en tabell som bygger på vad som skulle kunna kallas sjömansskattens grundbelopp och dels en som på motsvarande sätt bygger på tilläggsbeloppsdelen. Jämkning för underskott skall inte få avse den sistnämnda delen av sjömansskatten.

Vidare har de komponenter som ingår i sjömansskatten ändrats.

För det första har sjömansskatten bestämts med utgångspunkt i en kommunal skattesats på 29 % i stället för som nu 28 %. Vidare har värdet av fri kost räknats upp från nuvarande 535 kr per månad till 805 kr per månad. Dess-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34

utom har de s k omkostnadsavdragens årsbelopp om 4 000 kr i fjärrfart och 2 000 kr i närfart höjts till 7 000 kr resp 4 000 kr. Den slopade avdragsrätten för premier på kapitalförsäkringar har vidare medfört att ett sådant avdrag inte längre inräknas i tabellerna.

Det särskilda avdraget från skatten har höjts från 400 kr per månad i fjärrfart och 175 kr per månad i närfart till 600 kr resp 275 kr.

Slutligen har inkomstgränsen vid beräkning av sjömansskatt för utomnordisk sjöman höjts från 2 400 kr till 3 000 kr.

Nya tabeller för sjömansskatten har upprättats för år 1983. För efterföljande år kan RSV enligt 9 a § SjL fastställa nya tabeller och därvid beakta ändringarna under övergångsåren.

Återstående utredningsarbete

Inkomstskattereformen påkallar visst ytterligare utredningsarbete. Först kan nämnas att vissa tekniskt betonade ändringar skall göras redan nu till hösten. Det är här främst frågan om åtgärder av administrativ art. Av stort intresse är de utredningsuppgifter som anförtrotts vissa kommittéer. Det kan här räcka med att nämna att kommittén om underskottsavdrag fått tilläggsdirektiv (Dir 1982:30) med uppdrag bl a att med förtur behandla förvärvskällebegreppet.

Repliken till Stig Olsson måste tyvärr stå över till nästa nummer.

H.B.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:34